

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in tiskarna: Ljubljana, Priljubljanska ulica 6/A. Rukopise ne vračamo. Nepriljubljenski plačila ne sprejemamo. Izdaja vsak četrtak. Narodna letna 60 Dtn. en letnastvo 60 Dtn. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglaš po enaki in dogovoru, davok posebe. Pošt. šif. 11.153. Telefon 3172

Učiteljeva osebnost

V pedagoški literaturi naletimo večkrat na trditve, da je učiteljeva osebnost predpogoj učnega uspeha, predvsem je potreben moderni šoli učitelj — osebnost, ker le ta lahko vpliva na učence tako, da otrokova samodelavnost ne povzroča nemira in nereda v razredu. Ako je torej odvisen uspeh nove šole od učiteljeve osebnosti, tedaj je v današnjem času bolj nego kdaj koli odvisen od nje ugled učiteljskega stanu in njegova avtoriteta.

Zivimo v času, ki mu je neustaljenost glavna oznaka. Po vsem svetu valovi in vre. In neka nervozna nesigurnost se polšača narodov. Spreminjajo se režimi in tudi zemljevidi, nič ni trdnega in stanovitnega. Razumljivo je, da mi ne tvorimo nikake izjeme v tem vrtilocu, in zato ni nič čudnega, da se ravno v taki dobi pojavlja veliko slabšev, nesamostojnežev in klečepalcev. Toda ti ne morejo ustvarjati narodove bodočnosti in tudi ne vzgajati značajev, ki so prav našemu narodu tako zelo potrebni. To so razlogi, da postavljamo ravno tako določene zahteve po osebnosti, predvsem med vzgojitelji mladine in naroda.

Ze večkrat smo imeli priliko v našem stanovskem glasilu žigosati namerno kratenje ugleda in avtoritete učiteljstva. Poudarjamo namerno, ker je v interesu nekaterih, da učitelj ne uživa med ljudstvom onega ugleda in one avtoritete, kot je to po njegovem položaju in po važnosti poklica nujno potrebno. Ampak, ko poudarjamo to, ne smemo prezreti dejstva, da je kaj lahko kratiti ugled neznatni osebi, ki pač nič ne pomenja, ker si ugleda in avtoritete ni znala sama pridobiti. Poklic sam se ni nikomur ustvaril neomejenega ugleda in spoštovanja, pač pa je učiteljeva osebnost oni najvažnejši činitelj, ki mu ustvarja zaupanje med ljudstvom, vrednotenje med tovariši in upoštevanje pri vseh nadrejenih. Učitelju, ki se je pri vsem svojem delu, obhajanju z ljudstvom in tovariši in s svojim znanjem in obzorjem pridobil sloves osebnosti, ne bo zlahka mogoče kratiti ugleda in mu jemati upoštevanja. Zavedati se moramo, da sloves, ki smo si ga sami ustvarili, ostane neizpobiten, zato ne gre zanašati se samo na onega, ki nam ga zagotavlja učiteljski poklic. In prav zato je učiteljeva osebnost pri vsem njegovem ustvarjanju delu tako zelo potrebna.

Nastane vprašanje, ali je mogoče od slabšev zahtevati, da se spremenijo v osebnost, da postane povsem neodvisen, siguren v vseh svojih ukrepih in neomahljiv pri svojem delu. Res je, da se v velike in močne osebnosti razvijajo le oni ljudje, ki imajo za to že neke prirojene lastnosti, toda do povprečne osebnosti se lahko povzdigne vsakdo, ki ima trdno voljo in zadosti vztrajnosti za samovzgojo in samoizobrazbo.

Vsakemu učitelju je predvsem nujno potrebno, da povsem točno pozna prav vse svoje dolžnosti pa tudi prav vse svoje pravice, da ni v tem pogledu prav od nikogar odvisen, da mu nihče ne more nalagati dela, ki ne spada med njegove dolžnosti, da mu nihče ne more kratiti pravic. Zavedati se moramo, da niso vse učiteljske dolžnosti zapopadene v upraviteljskih ali nadzornikovih odredbah, a tudi niso vse pravice upoštevane v veljavnih običajih. Uradniški zakon in zakon o ljudskih šolah nista samo nepotrebno zlo, s katerim naj se ukvarjajo juristi in kvečjemu še nadzorniki, marveč ju mora točno poznati vsak učitelj in vsaka učiteljica, ker prav v teh dveh, kot tudi v raznih določilih finančnih zakonov so zapopadene vse dolžnosti in pravice. Poznanje teh je prva in najvažnejša stopnja za popolno osamosvojitve in neodvisnost učitelja poedinca, kajti to mu omogoča, da more povsem mirno in ob vsaki priliki zavzemati in zagovarjati svoje stališče do neštetih vprašanj, ki zadevajo njegovo poklicno delo. Le oni učitelj, predvsem upravitelj, ki dobro pozna vse svoje dolžnosti in tudi svoje pravice, si bo znal pridobiti spoštovanje podrejenih in upoštevanje nadrejenih. — Ne položaj, marveč osebnost ustvarja edino pravilno razmerje.

Samoizobrazba v pedagoškem pogledu je ne samo predpogoj, marveč naravnost življenjska potreba vsakega pripadnika učiteljskega stanu. Vsa najnovejša stremjenja moderne psihologije in pedagogike, vse novosti na šolskem polju in vse ugotovitve pedagoškega tiska naj mu služijo kot sredstvo pri izpopolnjevanju v učiteljsko osebnost.

Ako je veljalo vse navedeno le šoli in šolskemu delu, tedaj je samoizobrazba v raznih znanstvenih panogah nujna potreba za učiteljevo uveljavljanje izven šole. Studij službenega kraja, proučevanje kulturnih, gospodarskih in socialnih razmer, v katerih živijo in se razvijajo otroci, povprečni mu v vzgojo in pouk, mu bo najsigurnejši kazipot, kateri znanstveni panogi se mora predvsem posvetiti, da postane njegov nastop pred ljudstvom povsem siguren, da si bo mogel s svojim delom in nasveti pridobiti spoštovanje in ugled, ki mu ga ne bo mogla odvzeti nobena, čeprav še tako moistrovska zavita de-

Teden proti tuberkulozi

SAMOSTOJNE ODDELKE V BOLNICE

Vsako leto meseca maja se prireja teden proti tuberkulozi, katerega namen je opozoriti ljudstvo na nevarnost zavratne morilke človeštva, istočasno pa zbrati čim več denarnih sredstev, da bi se mogla nevarnost čim učinkoviteje pobijati. Menda je ni za narod važnejše akcije, kot je pobijanje tuberkuloze. Posameznih pionirjev — dobrotnikov ljudstva, ki so si postavili za življenjski poklic, človeka obvarovati pred to skoraj neozdravljivo boleznijo, so se jeli prvi oklepiti meščanski sloji. Izobraženost in vzgoja meščanstva sta glavna vzroka, da je organizirana borba ta uspeh. Nazadovanje jetike v meščanskih slojih je vidno in statistično dokazano.

Zelo pasiven do protituberkulozne akcije je bil delavski sloj, dasi je tuberkuloza prav med delavstvom žela na veliko. Temu se pa ne smemo čuditi. Dokler bo mogoče nuditi samo lek, ne da bi se jetičnemu bolniku spremenile tudi življenjske prilike, predvsem pečeče vprašanje stanovanja, bomo primorani protijetično akcijo vršiti zgolj na vzgojnem polju.

Najdalje od borbe proti jetiki stoji slovenski kmet. Razen malenkostnih podpor kmetijskih občin, ki so zares malenkostne, moramo omeniti prizadevanja podeželskega učiteljstva, ki je edini steber borbe proti tuberkulozi na kmetih in ki v večini primerov za

ta svoja prizadevanja ne prejema od kmetškega prebivalstva nikake moralne podpore, čeprav služi sleherna akcija ravno prebivalstvu samemu. Vemo pa, da med meščanstvom in tudi že med delavskimi sloji tuberkuloza pada, a med podeželskim prebivalstvom teh znakov ni opaziti — nasprotno, tuberkuloza se vedno bolj širi. O tem pojavu moramo resno razmišljati, saj gre za jedro našega naroda. Naše ljudstvo za borbo proti jetiki nima pravega zanimanja, ne zaveda se pač važnosti organizirane obrambe. Treba bo še mnogo, mnogo poglobitvenega dela, preden bo mogoče govoriti o napredku. Seveda bo morala predvsem kmetška občina storiti svoje.

Naše oblasti, v prvi vrsti država, banovina in mestne ter delavske občine, podpirajo zasebno iniciativo. Toda misliti je treba na ustanavljanje posebnih oddelkov za tuberkulozo v bolnicah. Sanatorijsko zdravljenje je za široke množice predrago, delo protituberkuloznih dispanzerjev pa je omejeno le na gotove operacije. Na osamljenje bolnikov doma je v naših revnih razmerah težko misliti. Zatorej bi bilo nujno potrebno, da se ustanove v vseh naših bolnišnicah samostojni oddelki za jetične.

Ne samo v »tednu«, vse leto in ob vsaki priliki treba vršiti propagando — to bodi tudi za naprej posebno podeželskemu učitelju sveta dolžnost, prijetna naloga!

Učiteljevo poreklo in delo

V zadnjem času se v našem udruženju kakor tudi v sorodnih društvi vedno močneje pojavlja zahteva, da se omogoči učiteljska služba predvsem kmetiskim otrokom. Glavni vzrok tej zahtevi je baže premajhno poznavanje kmetijskih potreb in iz tega izvirajoče nedovoljno sodelovanje pri kmetijskih gospodarskih ustanovah učiteljev iz meščanskih družin. Preden pa na tak splošen in ne dovolj raziskan način obsodimo dele cele vrste idealnih učiteljev meščanskega porekla, moramo trezno preiskati delovanje njih in drugih. Kajti domnevamo, da ne tiči zajec v tem grmu, ampak nekje drugje.

Zlasti hrvatski listi mnogo pišejo o pokvarjeni inteligenci, pa tudi med Slovenci kroži precej zgodb o izobražencih, ki so se odvrgli od naroda, iz katerega izhajajo. Posebno so pogosti primeri, da se inteligentni kmetijski staršev sramujejo svojega kmetškega rodu. Da so v takih primerih tožbe o pokvarjeni gospodi utemeljene, ni potreba dokazovati, da pa taka gospoda noče in ni sposobna pomagati kmetstvu, čeprav iz njega izhaja, ni treba podčrtavati...

Pa to je v človeški naravi. Naš kmet gleda gospodo kot nekaj višjega, ki ugodno brez dela živi in ji je življenje večer praznik, sebe pa primerja ubogi pari, ki je samo zato na svetu, da jo gospoda izkoristi.

V takem neznanju in v takih predsodkih se vzgaja in dorašča kmetška mladina in ni čuda, če se njeno stremenje po inteligenčnih poklicih izpreverje v golo hlepenje po zunanem videzu gospodstva, to je po manirah in modnih oblekah.

Pa nočem žaliti množice največjih mož našega naroda, ki so izšli iz kmetijskih koč. Hočem le prikazati resnično stanje. Dogaja se eno in drugo.

Zato tudi neutemeljeno obsojanje učiteljev iz meščanskih družin ni na mestu, dokler se točno ne dožene, kdo in kje pomaga pri stavbi naše narodne kulture.

Radi zgrešene kmetijske miselnosti in napačne domače vzgoje se kmetijski otrok dostikrat že kot dijak sramuje svojih staršev (opisal Cankar) ter skuša predvsem vse zunanje znake svojega porekla (okornost kretanja v družbi) čimprej izbrisati. Hoče se prilagoditi novi družbi, njenim navadam in njeni miselnosti. Vse, kar ga spominja na kmetijski izvor, mu je neljubo in manjvredno. Njegova stremjenja gredo za tem, da se čimprej prelevi v salonskega leva, da bo cvet »inteligence«, kakor si jo predstavlja kmet. Poglejte samo naše kmetijske punce v mestih!

Sinovi meščanskih staršev po večini nimajo teh idealov. Že v mladosti so spoznali lepote in težave meščanstva, poznajo družbo, v kateri so zrasli, navajeni so njenih manir in uglašenega kretanja, zato streme po onem, česar nimajo: po prirodnosti življenja in lepoti prirode.

Enim je cilj mesto, drugim priroda.

magogija. Ako kje, tedaj so nam pred vsem med našim kmetškim in delavskim ljudstvom potrebni učitelji-osebnosti.

Naše stremljenje mora torej iti za tem, da se potom samovzgoje in samoizobrazbe širi osamosvojitve učiteljskega stanu. S strokovnim in vsestranskim spopolnjevanjem pa utrjujmo in razmnožimo število učiteljskih osebnosti.

Zato bi bil enostranski sprejem v učiteljske šole zgrešen in dvomljive vrednosti. Vsakdanje življenje nam potrjuje, da mnogi najboljši učitelji in najvnetejši prijatelji in sodelavci kmeta izhajajo baš iz meščanskih poklicev.

Tudi je bila mestnim otrokom v mladosti dana prilika, da so posekali gledališče, sodelovali v društvenem življenju, so bili športniki, goslači, so spoznali dobrine in slabe strani mest, ter vsa ta znanja in dognanja morejo viliti v naše podeželje, za čemer se obupno trudimo, da bi vzdignili gladino razgleda našega kmeta.

Istočasno je dotok zdravih kmetijskih sil v mesto nujna zdravstvena potreba našega rodu, da meščanstvo ne degenerira in se ne izrodi. Le na ta način, da dežela oploja mesto in obratno, je možno pričakovati zrelega, preudarnega in sposobnega rodu.

Tudi siljenje sodelovanja učiteljev pri kmetškem gospodarstvu je zgrešeno, kakor svoj čas poizkus s telovadbo, ko je moralo telovaditi vse, staro in mlado. Pustimo talentom pristo pot! Umetniško nastrojena duša mladega učitelja more z zvoki gosli ali z uspele predstavo izvesti v kmetu več smisla za lepše in plemenitejše življenje, kakor neuspeh pouk o kmetijstvu, ako narava tega daru učitelju ni dala. Ne more biti namen učiteljevega izvenšolskega dela samo gmotna stran kmeta, nego obratno, duševna! Ali vsaj obe v enaki meri.

Gotovo potrebuje kmet več znanja o kmetijstvu in višji donos s kmetij. Okrnitev

Občni zbor Učiteljske samopomoči

Za VI. redni občni zbor US so se zbrali zadržniki v Mariboru, 10. aprila 1938. v IV. dekliški ljudski šoli, Cankarjeva ulica. Občnega zbora se je udeležilo 73 zadržnikov(-ic) iz Maribora, okolice in raznih krajev.

Zadržni načelnik tov. Iv. Kocijančič je ob 10. uri otvoril VI. redni občni zbor. Po uvodnih formalnostih je pozdravil navzoče zborovalce in podal vdanostno izjavo Nj. Velikanstvu kralju Petru II.

Obširno poročilo zadržnega načelnstva za leto 1937. je priobčil »Učit. tovariš« 31. marca 1938. v štev. 35. o podpornem skladu in starostno-podpornem skladu, ter 7. aprila 1938. v štev. 36 o splošnem poslovanju zadržne v letu 1937. Navzočim zborovalcem-zadržnikom so bila ta poročila znana in niso zahtevali, da se jih prečita. Poročila so odobrili soglasno brez debate.

Iz poročila o splošnem poslovanju zadržne naj omenim, da sem odstavek III. Nasveti zadržnikom, podal skoro v prav taki obliki že za leto 1936. Razmere se niso kaj prida zboljšale. Pogreški, žigosani v tem odstavku, se ponavljajo dan za dnevom. Prosimo, prečitajte te nasvete in se ravnajte po njih!

Tiskano vabilo z računskim zaključkom za leto 1937. je zadržna uprava razposlala vsem zadržnikom v dnevih 21. do 23. marca 1938. Vsakdo je imel dosti časa in potrebnega razpoloženja, da ga je kritično prečital in si zabeležil vse nejasne postavke. Tov. Kocijančič je na občnem zboru pojasnil sestavo računskega zaključka, primerjal razne postavke z onimi iz prejšnjih let in povedal vse ono, kar se mu je zdelo, da bi utegnili zanimati navzoče zborovalce.

VSEBINA:

Učiteljeva osebnost.

Teden proti tuberkulozi.

Učiteljevo poreklo in delo.

Občni zbor Učiteljske samopomoči.

Prošnje za razpisana mesta.

LISTEK: Ivo Trošt in Zofka Kvedrova.

Zakravska zadrega.

Splošne vesti. — Osebnost zadeve. — Učiteljski pravnik. — Rangna lista. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

vzgojnega vpliva s strani učiteljstva bi se pa prav tako kruto maščevala, kakor nazadovanje gospodarstev. Obojega se prav dobro zaveda učiteljstvo, saj je prav iz njega izšel »kmetški pokret«, ki prav zdaj najživahneje deluje.

Kmetu gmotno pomagajo predvsem kupci. Dajte kmetom priliko, da bodo mogli ugodno vnovčevati svoje pridelke, pa bodo zidali gnojšča, kupovali umetna gnojila, krčili pustinja in zasajali travnike! Kupujte brezalkoholne pijače, pa bo kmet opustil vino in prodajal pijačo po želji! Sam bo iskal znanja, kadar bo videl, da mu bo koristilo. Dokler pa kmet nima denarja, so vsa predavanja o silosih, o sušilnicah in breskovih nasadih brezuspešna, ker kmet predavanj ne posluša in beži od njih, ko mu doma joka bosa deca.

Vse je potrebno in vse je enako važno. Zahtev življenja ni mogoče utesniti z ozkorsčno uredbo. Ona bo le okrnila in oškodovala razvoj našega naroda.

Nujno je potrebno, da se omogoči šolanje kmetški mladini. Naj se tudi ona vrže v tekmo kulturnega življenja našega rodu. Kričivo bi pa bilo zapreti učiteljske mestni mladini, če vidi cilj svojega življenja v učiteljskem stanu. Omogočiti vsem vse šole naj bo cilj prizadevanj oblastnikov! Ako pa učiteljska dajejo premalo kmetške izobrazbe, preuredite učiteljska!

Učiteljska s samimi kmetiskimi sinovi bi nujno okrnila drugo stran življenja našega kmeta. Istočasno bi ostal v mestih kader meščanske mladine brez izgleda na zaposlitev v stanu, ki mu ustvarja zvezo s kmetstvom, s prirodo in ga vodi nazaj k izviru zdravja in umskih moči, v božjo naravo.

Mnogovrstne so potrebe kmetškega stanu. Nikjer ni pisano, da bodo baš kmetški sinovi prinesli rešitev kmetu. Samo oni, ki so prežeti globoke ljubezni in vere v našega kmeta, pa najsi bodo tega ali onega porekla, bodo zmogli dati kmetu ono, kar potrebuje.

Odprite vse šole vsem, dajte narodu možnosti šolanja, pa naj si mladina v svobodni tekmi pribori najboljši šolski uspeh in odloči svoj poklic! Ako pa želite jasno sliko o delu učiteljev kmetškega in meščanskega porekla, izvršite statističen pregled! Rojstni podatki, kakor tudi podatki o izvenšolskem delovanju učiteljstva so v rokah odločujočih. Db.

V zvezi z računskim zaključkom je bilo poročilo o redni reviziji US po Zvezi slovenskih zadrž v Ljubljani. Revizija je bila 24. in 25. februarja 1938., ki jo je opravil revizor Rožet Anton. Revizijsko poročilo je bilo zelo ugodno.

Ker navzoči zadržniki niso ugovarjali in ne stavili kakih vprašanj za pojasnila k računskemu zaključku ali revizijskemu poročilu, je član nadzorstva tov. A. Sežun prečital iz zapisnika predlog za razrešnico zadržni upravi. Predlog je bil soglasno sprejet. Tov. Kocijančič se zahvali za izraženo zaupanje.

Pri točki: sprememba pravil se je obravnavalo 4 predloge, katere so predložili zadržki Erbežnik Iv., Volavšek Ant., Supančič Drago in Mlekuž Vek. na občnem zboru leta 1937. Predlagatelj tov. Supančič je svoj predlog umaknil še pred občnim zborom. Tov. Volavšek predlog — nalaganje delnega zadržnega imetja v Učiteljski gospodarski in kreditni zadrugi v Celju — se že izvaja. Odsek 5 zadržnikov — izven zadržnega načelnstva — je na svoji seji 17. marca 1938. sklenil, da bo predlagal občnemu zboru odklonitev predlogov tov. Erbežnika in Mlekuža. Predloga se glasita: Tov. Erbežnik Iv., Ljubljana: V primeru neveljanje žene, ki radi prekoračene starostne dobe ni mogla biti sprejeta v US, naj izplača zadruga članu polovico njegove posmrtnine. Član plačuje prispevke za smrtno primere v polnem obsegu dalje. 2. Tov. Mlekuž Vek., Ljubljana: Od izplačanih posmrtnin naj se odteguje 4 % odbitek, in sicer: 2 % za starostno podporni sklad in 2 % za podporni sklad. Zbrani zadržniki so soglasno